

Poradnik Blżej Obywatela

bezpłatny poradnik, nr 3(3)/2014

PRAWO. **OBYWATEL JAKO** **KREDYTO-** **BIORCA**

Poradnik
Blżej
Obywatela

W NUMERZE:

Bank, SKOK, parabank	3
Kredyt, pożyczka	5
Obowiązki kredytodawcy i prawa kredytobiorcy	7
Na co zwrócić uwagę	11
Działanie bez zezwolenia KNF	18
Klauzule abuzywne	19

Blżej Obywatela

BEZPŁATNY KWARTALNIK „BLIŻEJ OBYWATELA”

Wydawca:

Fundacja Dzieła Kolpinga w Polsce
ul. Żułowska 51, 31-436 Kraków
tel. 012 418 77 70, fax 012 418 77 76
e-mail: fundacja@kolping.pl

www.fundacja.kolping.pl

Koordynator projektu: Bożena Michałek

Redakcja:

Eliza Marks
e-mail: prawo-krakow@kolping.pl

Korekta:

Bartosz Stanisławski

Opracowanie graficzne i druk:

Drukarnia Gryfix, 32-086 Węgrzce, ul. B3 nr 5

Niniejszy poradnik jest wydawany w ramach projektu „Blżej Obywatela” (www.prawo.kolping.pl).

Projekt realizowany przy wsparciu Szwajcarii w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.

Zamieszczone w poradniku teksty mają charakter wyłącznie informacyjny.

Kopiowanie, powielanie i wykorzystywanie tekstów bez zgody Fundacji Dzieła Kolpinga w Polsce jest zabronione.

Zanim zdecydujemy się na ulokowanie naszych środków finansowych na koncie lub pożyczmy pieniądze z jakiejś instytucji, należy bezwzględnie sprawdzić, czy podmiot, z którym podejmujemy współpracę, jest wiarygodny, a proponowane przez niego warunki oszczędzania czy kredytowania – uczciwe i korzystne.

BANK, SKOK, PARABANK

Obecnie na rynku jest wielu przedsiębiorców, którzy w zakresie swojej działalności gospodarczej lub zawodowej trudnią się udzielaniem pożyczek oraz tworzeniem kont, na których można gromadzić środki finansowe i w ramach których można takimi środkami obracać. Zasadniczo można wyróżnić trzy rodzaje instytucji zajmujących się tego rodzaju działalnością: banki, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe (tzw. SKOK-i) oraz parabanki.

Bank jest osobą prawną utworzoną zgodnie z przepisami ustaw, działającą na podstawie zezwoleń uprawniających do wykonywania czynności bankowych obciążających ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym. W Polsce banki mogą być tworzone w trzech formach organizacyjno-prawnych: w formie spółek akcyjnych, spółdzielni oraz banków państwowych. Banki działające w formie spółki akcyjnej lub spółdzielni muszą być wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS), który jest jawny i dostępny dla każdego. Prowadzenie działalności bankowej, a także wielu innych rodzajów działalności finansowej, którą trudnią się banki, wymaga odpowiednich kwalifikacji od osób zarządzających określonymi podmiotami, zgromadzenia kapitałów i ich przejrzystości, właściwych systemów kontroli oraz zarządzania ryzykiem, a także sprawowania niezależnego i fachowego nadzoru (funkcje te spełnia m.in. Komisja Nadzoru Finansowego – KNF). Zgromadzone na rachunkach oszczędności są chronione przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG), który w razie upadłości banku gwarantuje jego klientom wypłatę pieniędzy do wysokości równowartości w złotych 100 000 euro.

SKOK-i to instytucje spółdzielcze zorganizowane przez grupę ludzi połączonych więzią o charakterze zawodowym lub organizacyjnym, zaliczane do szerokiej kategorii instytucji finansowych.

Członkami kasy mogą być w szczególności pracownicy zatrudnieni w jednym lub kilku zakładach pracy (SKOK-i są często tworzone właśnie w zakładach pracy), osoby należące do tej samej organizacji społecznej lub zawodowej, a także działające wśród takich członków organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne kościołów i związków wyznaniowych posiadające osobowość prawną, spółdzielnie, związki zawodowe oraz wspólnoty mieszkaniowe. Co istotne, ustanie więzi o charakterze zawodowym lub organizacyjnym (np. odejście z pracy, wystąpienie z organizacji) powoduje co do zasady wykreślenie członka z danego SKOK-u (statut może jednak stanowić inaczej).

BANKI

SKOK

Celem kas jest gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów (zwykle krótkoterminowych, głównie na zakup samochodu, sprzętu elektronicznego, na prowadzenie gospodarstwa domowego, na leczenie, na nagłe, nieprzewidziane potrzeby), przeprowadzanie na ich zlecenie rozliczeń finansowych oraz pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia. Zasady udzielania pożyczek oraz ich spłaty określa statut danej kasy, przy czym do umów kredytowych muszą być stosowane przepisy prawa bankowego, zaś do umów o kredyt konsumencki – przepisy ustawy o *kredycie konsumenckim*.

SKOK-i są również uprawnione do wydawania swoim członkom pieniądza elektronicznego.

SKOK-i nie są co prawda bankami, ale też nie należy ich mylić z parabankami; w przeciwieństwie do tych ostatnich działają bowiem w oparciu o stworzone specjalnie dla nich regulacje prawne, a ich utworzenie wymaga uzyskania zezwolenia KNF, która również sprawuje nad nimi nadzór.

Od niedawna SKOK-i są również objęte państwowym systemem gwarantowania depozytów. Oznacza to, że w przypadku bankructwa kasy straty pokryje jej deponentom BFG. Limit odpowiedzialności jest identyczny jak w przypadku depozytów bankowych, tzn. gwarantowany jest zwrot do wysokości 100 000 euro.

PARABANKI

Parabankami nazywa się najczęściej podmioty prowadzące działalność charakterystyczną dla banków, oferujące usługi i produkty finansowe podobne do usług bankowych, ale w oparciu o inne przepisy niż prawo bankowe. W przeciwieństwie do banków czy SKOK-ów nie podlegają one restrykcyjnym regulacjom prawnym, wymogom ostrożnościowym, kapitałowemu, wymogom co do formy prawnej działalności, a także podejmowanych czynności, jak również ochrony tajemnicy bankowej, nadzorowi finansowemu; nie są też objęte systemem gwarantowania depozytów. Oznacza to, że KNF nie nadzoruje ich działalności, a BFG nie zapewnia ochrony zdeponowanym w takich instytucjach środkom finansowym.

Instytucje te są dość szczegółowo sprawdzane przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Należy jednak pamiętać, że kontrola ta jest ograniczona. Może bowiem polegać wyłącznie na badaniu działalności wskazanych podmiotów pod kątem zgodności z ustawą o *ochronie konkurencji i konsumentów* oraz treści umów pod względem obecności klauzul abuzywnych.

PKZP

Warto również wspomnieć o dość rozpowszechnionych pracowniczych kasach zapomogowo-pożyczkowych (PKZP). Stanowią one formę samopomocy pracowniczej. Mogą być tworzone przez pracowników oraz emerytów i rencistów we wszystkich zakładach pracy. Choć kasy działają w oparciu o przepisy ustawy o *związkach zawodowych*, przynależność do związku nie ma znaczenia dla skorzystania z pomocy PKZP. Kasy mogą przybierać postać kas zakładowych lub międzyzakładowych. Celem działalności PKZP

jest wypłacanie w sytuacjach określonych regulaminem bezzwrotnych zapomóg oraz nieoprocentowanych pożyczek, które są spłacane w miesięcznych ratach. Nadzór społeczny nad PKZP sprawują związki zawodowe.

KREDYT, POŻYCZKA

Kredytu czy pożyczki może przede wszystkim udzielić bank lub SKOK. Powszechnie jest jednak również zawieranie umów pożyczki z parabankami. Z usług tych ostatnich instytucji korzystają najczęściej osoby, które mają problem ze zdolnością kredytową (z uwagi na swoją sytuację finansową nie mogą pozyskać kredytu w banku czy SKOK-u), albo które potrzebują szybko pozyskać środki finansowe.

Bez względu jednak na to, jaka instytucja pożyczki nam pieniądze, jaką nazwę nosi taka transakcja (kredyt, pożyczka, chwilówka) i w jaki sposób została zawarta (w siedzibie podmiotu, za pośrednictwem Internetu, na odległość czy w domu klienta), należy zbadać, czy jest to kredyt konsumencki, który korzysta ze szczególnej ochrony prawnej.

Kredyt konsumencki to kredyt udzielany osobie fizycznej na cele prywatne przez przedsiębiorcę, który w zakresie swojej działalności gospodarczej lub zawodowej udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia kredytu, czyli nie tylko przez bank, ale i parabank, SKOK czy pośrednika działającego w imieniu takich instytucji. Istotne jest, aby kwota pożyczki nie przekraczała 255 550 zł lub równowartości tej kwoty w walucie obcej. Jeżeli zatem konsument zawarł z jednym ze wskazanych powyżej podmiotów umowę:

- pożyczki;
 - kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego, w tym także kredytu zabezpieczonego hipoteką;
 - odroczenia konsumentowi terminu spełnienia świadczenia pieniężnego, jeżeli konsument jest zobowiązany do poniesienia jakichkolwiek kosztów związanych z odroczeniem spełnienia świadczenia, czyli np. umowę o limit lub debet w rachunku oszczędnościowo-kredytowym, umowę o kartę kredytową;
 - na mocy której kredytodawca zaciąga zobowiązanie wobec osoby trzeciej, a konsument zobowiązuje się do zwrotu kredytodawcy spełnionego świadczenia, czyli np. umowę związaną zawieraną przy zakupie towaru lub usługi;
 - kredytu odnawialnego
- a wysokość kredytu nie przekroczy wskazanej powyżej kwoty, to bez względu na wolę stron umowy, sposób nazwania oraz przeprowadzenia transakcji zastosowanie będą miały, co do zasady, przepisy dotyczące kredytu konsumenckiego.

Jak wynika z powyższych uwag, co do zasady nie ma znaczenia, jakiego kredytu dotyczy umowa – czy jest to kredyt w rachunku bieżącym, kredyt gotówkowy, pożyczka na samochód czy zadłużenie na karcie kredytowej. Przepisy stosuje się do wszelkiego typu kredytów przeznaczonych dla klientów indywidualnych, które spełniają powyż-

sze kryteria kredytu konsumenckiego. Wyjątek od tej zasady stanowią następujące umowy:

- tzw. kredytu 0%, czyli gdy konsument nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania oraz innych kosztów związanych z udzieleniem lub spłatą kredytu konsumenckiego;
- leasingu, jeżeli umowa nie przewiduje obowiązku przeniesienia własności przedmiotu umowy na konsumenta;
- zawierane z takimi podmiotami jak domy maklerskie (zarówno polskie, jak i zagraniczne);
- kredytu, będące wynikiem ugody sądowej, ugody zawartej przed sądem polubownym lub ugody, która jest wynikiem postępowania mediacyjnego;
- kredytu udzielanego pracownikom przez pracodawcę, ze stopą oprocentowania niższą niż powszechnie stosowane na rynku, np. pożyczka z funduszu socjalnego;
- kredytu udzielanego na mocy przepisów szczególnych z zastosowaniem niższych stóp oprocentowania lub na korzystniejszych warunkach niż powszechnie stosowane na rynku, np. kredyt studencki, mieszkaniowy z dopłatą państwa;
- których przedmiotem jest stałe lub sukcesywne świadczenie konsumentowi usług lub dostaw towarów tego samego rodzaju, np. umowy o dostawę energii elektrycznej czy gazu.

CHWILÓWKI

Chwilówki to udzielane przez instytucje pozabankowe krótkoterminowe pożyczki. One również są kredytem konsumenckim, co oznacza, że podlegają reżimowi ustawy. Są atrakcyjne dla wielu osób z uwagi na minimalne formalności, jakie należy spełnić, aby taką pożyczkę uzyskać (zazwyczaj aby otrzymać chwilówkę, wystarczy okazać dowód osobisty), możliwość pożyczania niskiej kwoty (na ogół do ok. 2000 zł) na krótki okres (najczęściej do 1 miesiąca) oraz szybką wypłatę środków (klient otrzymuje gotówkę „od ręki”). Zwrot pożyczonej kwoty zwykle nie następuje w ratach, jest ona natomiast oddawana wraz ze wszystkimi dodatkowymi opłatami w ramach jednej wpłaty, po zakończeniu umowy. Atrakcyjność takiej pożyczki jest jednak na ogół pozorna. Co prawda nie są od niej zazwyczaj naliczane odsetki, jednak zasadnicze obciążenie związane jest z opłatami dodatkowymi. Tytułem przykładu można wskazać opłatę za przedłużenie terminu spłaty (która często jest zbliżona do wysokości pierwotnych kosztów pożyczki). W przypadku nieoddania należności w ustalonym w umowie terminie konsument zobowiązany jest zatem do wnoszenia z tego tytułu dodatkowej opłaty, która nie tylko nie pomniejsza jego zadłużenia, ale wręcz zwiększa faktyczny koszt pożyczki. Należy zaznaczyć, że udzielającym pożyczki nie wolno stosować kar umownych za niezapłacenie raty lub za niezwrócenie całej kwoty; nie ma natomiast zakazu naliczania odsetek od zadłużenia przeterminowanego.

Innymi powszechnie stosowanymi opłatami są prowizje i opłaty przygotowawcze. Można również spotkać się z praktyką zamieszczania w umowie zgody na zabezpieczenie pożyczki własnym majątkiem.

Analiza faktycznych kosztów takich pożyczek jednoznacznie wskazuje, że są one zdecydowanie najdroższe.

Tygodniówka to również popularna oferta parabanków. Jest to krótkoterminowa pożyczka spłacana w tygodniowych ratach (najczęściej przez 20 do 50 tygodni). Formalności związane z jej uzyskaniem są zazwyczaj równie nieskomplikowane jak w przypadku chwilówek. Koszty są jednak nieco inne: zarobek podmiotu pożyczającego pieniądze pochodzi z bardzo wysokiego oprocentowania, opłat za obsługę w domu czy dodatkowych opłat przygotowawczych. Stosowane są również różnego rodzaju prowizje i opłaty administracyjne.

Opłata za obsługę w domu czy dodatkowa opłata przygotowawcza są zazwyczaj nieobowiązkowe, jednak konsument nie jest najczęściej o tym fakcie informowany i poprzez podpisanie umowy przewidującej taki koszt godzi się na jej poniesienie. Opłaty te znacząco podnoszą koszt pożyczki.

W ofertach parabanków znajdują się również pożyczki, których spłata odbywa się w comiesięcznych ratach; jest ich średnio od ok. 30 do 180. Ten rodzaj pożyczek jest najbardziej zbliżony do kredytów udzielanych przez banki.

Pożyczki te są oprocentowane (zazwyczaj maksymalnie, o czym mowa poniżej) i, podobnie jak w przypadku chwilówek czy tygodniówek, należy od nich uiścić rozmaite opłaty dodatkowe (prowizje, składki ubezpieczeniowe, opłaty przygotowawcze). Zasada jest zazwyczaj taka, że im krótszy jest termin umowy, tym więcej jest opłat.

OBOWIĄZKI KREDYTODAWCY I PRAWA KREDYTOBIORCY

Świadomość, jakie obowiązki ciążyą na podmiocie udzielającym kredytu konsumenckiego, jest ważna nie tylko z uwagi na ochronę własnych spraw, ale także z uwagi na konsekwencje, jakie ponieść może nierzetelny kredytodawca.

Podmiot, od którego konsument chce pożyczyć pieniądze, ma m.in. obowiązek dokonać oceny zdolności kredytowej konsumenta. Chodzi o oszacowanie, czy osoba, której dostarcza się środków finansowych, jest zdolna do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie. Ocena dokonywana jest na podstawie informacji uzyskanych od konsumenta lub pozyskanych z odpowiednich baz danych lub zbiorów danych kredytodawcy (np. zbioru danych prowadzonego przez samego kredytodawcę, Biura Informacji Kredytowej, Biura Informacji Gospodarczej). Co ważne, jeżeli kredytodawca uzna, że osoba nie ma dostatecznej zdolności i odmówi udzielenia kredytu, musi przekazać konsumentowi bezpłatną informację o wynikach przeprowadzonych przez siebie czynności sprawdzających oraz o bazach danych, z których korzystał.

Udzielający kredytu konsumenckiego podmiot przed podpisaniem umowy jest zobowiązany udzielić ubiegającemu się o kredyt wyjaśnień dotyczących treści przekazywanych przez niego informacji oraz postanowień umowy, która ma zostać zawarta, w sposób umożliwiający konsumentowi podjęcie decyzji.

**POŻYCZKI
MIESIĘCZNE**

**PRZED
ZAWARCIEM
UMOWY**

Ubiegający się o kredyt ma prawo otrzymać bezpłatny projekt umowy o kredyt konsumencki, ale tylko wówczas, gdy w ocenie kredytodawcy lub pośrednika kredytowego spełnia warunki do udzielenia mu kredytu. Projekt umowy powinien zawierać m.in. wszystkie warunki, na których kredyt mógłby zostać udzielony.

Ponadto przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki podmiot udzielający kredytu jest zobowiązany podać potencjalnemu kredytobiorcy – również bezpłatnie – na trwałym nośniku informacje dotyczące m.in. rodzaju kredytu, całkowitej kwoty kredytu, terminów i sposobu wypłaty kredytu oraz spłaty kredytu, czasu obowiązywania umowy, stóp oprocentowania kredytu oraz warunków ich zmiany, rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania oraz całkowitej kwoty do zapłaty, obowiązku zawarcia umowy dodatkowej (w szczególności umowy ubezpieczenia), innych kosztów, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki (w szczególności o odsetkach, opłatach, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych), oraz warunków, na jakich koszty te mogą ulec zmianie, konieczności poniesienia opłat notarialnych, prawa odstąpienia od umowy oraz spłaty kredytu przed terminem.

Informacje takie musi otrzymać również osoba, która chce zawrzeć umowę o kredyt w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym czy o kredyt zabezpieczony hipoteką.

Wskazane powyżej dane konsument powinien otrzymać na specjalnym formularzu informacyjnym.

W przypadku korzystania przy zawieraniu umowy kredytu z usług pośrednika konsument musi zostać dodatkowo poinformowany o wysokości ewentualnych kosztów czynności faktycznych lub prawnych związanych z przygotowaniem, oferowaniem, zawieraniem lub wykonywaniem umowy o kredyt, które będzie musiał ponieść na rzecz pośrednika, oraz uzyskać informację, czy pośrednik kredytowy otrzymuje wynagrodzenie od kredytodawcy.

UMOWA

Umowa o kredyt musi być zawarta w formie pisemnej lub innej szczególnej formie, jeżeli przepisy tak stanowią. Kredytodawca lub pośrednik kredytowy jest zobowiązany niezwłocznie doręczyć umowę konsumentowi. Umowa powinna być sformułowana w sposób jednoznaczny i zrozumiały oraz zawierać szereg obligatoryjnych postanowień, elementów i informacji. Co istotne, umowa o kredyt nie może wyłączać ani ograniczać uprawnień konsumenta przewidzianych przepisami ustawy o *redycie konsumenckim*. Jeżeli pomimo wyraźnego ustawowego zakazu tak się dzieje, tzn. umowa w sposób mniej korzystny kształtuje uprawnienia i obowiązki kredytobiorcy lub wyłącza stosowanie niektórych przepisów, w miejsce takich wadliwych postanowień umownych zastosowanie znajdują odpowiednie regulacje prawne.

Często w celu spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wynikającego z umowy o kredyt kredytodawca żąda od kredytobiorcy przedłożenia weksla lub czeku. Przepisy nakazują, aby taki weksel lub czek był opatrzony klauzulą „nie na zlecenie” lub inną równoznaczną, np.: „zakaz indosowania” lub „rekta weksel”. To ważne, gdyż użycie wskazanej

klauzuli powoduje, że weksła lub czeku nie można przenieść na inną osobę poprzez indos. Warto również wiedzieć, że w razie przyjęcia przez kredytodawcę weksła lub czeku niezawierającego omawianej klauzuli i przeniesienia takiego weksła lub czeku na inną osobę kredytodawca jest zobowiązany do naprawienia poniesionej przez konsumenta szkody przez zapłatę weksła lub czeku.

Jeżeli w czasie obowiązywania umowy kredytowej zmianie ulega wysokość stopy oprocentowania, konsument musi wcześniej dostać od kredytodawcy, na trwałym nośniku, informację o tej zmianie.

Osoba, która zawarła umowę kredytową na czas określony, przez cały okres jej obowiązywania może wnioskować o dostarczenie jej – bezpłatnie – harmonogramu spłaty.

W przypadku umów o kredyt konsumencki w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym kredytodawca ma obowiązek przekazywania konsumentowi wyciągu z tego rachunku.

Ponadto jeżeli znaczne przekroczenie salda na rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym konsumenta utrzymuje się dłużej niż jeden miesiąc, konsument otrzymuje, na trwałym nośniku, informację o wysokości tego przekroczenia, o stopie oprocentowania kredytu, warunkach jej zmiany, a także informację o innych kosztach do uiszczenia których jest zobowiązany.

Konsument ma prawo w każdym czasie do spłaty całości lub części kredytu przed terminem określonym w umowie, bez konieczności informowania o tym fakcie kredytodawcy (odmienne postanowienia poczynione w tym względzie przez strony w umowie są nieważne; mimo to zastrzeżenie takie można bardzo często spotkać w umowach kredytowych). W takim wypadku całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą. Kredytodawca może z kolei w określonych sytuacjach zastrzec w umowie prowizję za spłatę kredytu przed terminem (nie może ustalić takiej prowizji przy umowach kredytu w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym oraz w których spłata została dokonana zgodnie z umową ubezpieczenia zawartą w celu zabezpieczenia spłaty kredytu); może tak uczynić, gdy spłata ta przypada na okres, w którym stopa oprocentowania kredytu jest stała, a kwota spłacanego w okresie 12 kolejnych miesięcy kredytu jest wyższa niż trzykrotność przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw.

Konsument ma prawo w każdym czasie, bez dodatkowych opłat, wypowiedzieć umowę o kredyt odnawialny; strony mogą w umowie określić termin wypowiedzenia tej umowy, który nie może być jednak dłuższy niż jeden miesiąc.

Konsument ma prawo do odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki bez podawania przyczyny. Ma na to 14 dni od dnia zawarcia umowy lub – jeżeli kredytodawca lub pośrednik nie dopełnił wszystkich wymaganych przepisami formalności – od dnia uzupełnienia braków. Kredytodawca lub pośrednik kredytowy jest zobowiązany przy zawarciu umowy wręczyć konsumentowi, na trwałym nośniku, wzór oświadczenia o odstąpieniu

od umowy, z oznaczeniem swojego imienia, nazwiska (nazwy) i adresu zamieszkania (siedziby).

Konsument nie ponosi kosztów związanych z odstąpieniem od umowy o kredyt konsumencki, z wyjątkiem odsetek za okres od dnia wypłaty kredytu do dnia spłaty kredytu oraz bezzwrotnych kosztów poniesionych przez kredytodawcę na rzecz organów administracji publicznej oraz opłat notarialnych. Musi natomiast w ciągu 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy zwrócić kredytodawcy niezwłocznie kwotę udostępnionego kredytu wraz z odsetkami.

KREDYT DARMOWY

Karą za niewypełnianie przez podmiot udzielający kredytu konsumenckiego nałożonych przez przepisy obowiązków jest przekształcenie – z mocy prawa – kredytu w tzw. kredyt darmowy. Oznacza to, że jeżeli kredytodawca nie zawrze np. umowy w formie pisemnej (lub innej szczególnej formie, jeżeli przepisy tak stanowią), nie zawrze w takiej umowie odpowiednich postanowień (np. dotyczących rodzaju kredytu, czasu obowiązywania umowy, całkowitej kwoty kredytu, informacji o dodatkowych kosztach, w tym o opłatach, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, o rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania – RRSO, stopie oprocentowania oraz warunkach jej zmiany), konsument, po złożeniu kredytodawcy stosownego oświadczenia o skorzystaniu z gwarantowanego mu przez przepisy uprawnienia, staje się uprawniony do spłaty kredytu w terminie i w sposób ustalony w umowie, ale bez zapłaty odsetek i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy. Nie dotyczy to jednak przewidzianych w umowie kosztów zabezpieczenia kredytu.

Co istotne, uprawnienie do przekształcenia kredytu w kredyt darmowy przysługuje konsumentowi również przez rok po wykonaniu i zakończeniu umowy kredytu. W takim wypadku podmiot, który udzielił kredytu, po otrzymaniu oświadczenia kredytobiorcy o skorzystaniu z prawa przekształcenia, jest zobowiązany do zwrócenia mu nienależnie pobranych odsetek i kosztów.

Należy jeszcze zaznaczyć, że w przypadku umowy o kredyt zabezpieczony hipoteką przekształcenie w kredyt darmowy skutkuje brakiem obowiązku zapłaty odsetek i innych kosztów kredytu nie za cały okres trwania umowy, ale za okres 4 lat poprzedzających dzień złożenia oświadczenia o skorzystaniu z gwarantowanego przez przepisy uprawnienia do przekształcenia.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

Niektóre zachowania podmiotów trudniących się udzielaniem kredytów (pożyczek) są zagrożone sankcją karną. Na przykład ten, kto w zakresie działalności swojego przedsiębiorstwa zawiera z konsumentem umowę o kredyt konsumencki z rażącym naruszeniem wymagań dotyczących informacji przekazywanych konsumentowi przed zawarciem umowy lub treści umowy albo z pominięciem obowiązku doręczenia jej dokumentu, podlega karze grzywny. Tej samej karze podlega ten, kto w ofertach i reklamach dotyczących kredytu konsumenckiego zawierających jakiegokolwiek dane dotyczące kosztu

kredytu konsumenckiego nie podaje RRSO. Ukarany może również zostać ten, kto w celu spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki przyjmuje od konsumenta weksel lub czek niezawierający klauzuli „nie na zlecenie”. Dlatego w przypadku stwierdzenia naruszeń warto pamiętać o możliwości zgłoszenia tego faktu do odpowiednich organów ścigania.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Wachlarz usług oferowanych przez rozmaite instytucje finansowe jest tak szeroki, że nie sposób wskazać nawet połowy elementów, na które trzeba zwracać uwagę. Są jednak trzy uniwersalne zasady, których zawsze należy się trzymać. Po pierwsze, zawsze warto sprawdzać podmiot, od którego pożyczasz się lub któremu powierzasz pieniądze. Po drugie, należy zawsze bardzo dokładnie czytać wszystkie umowy i dokumenty dodatkowe (aneksy, regulaminy). Po trzecie, nie wolno ślepo ufać bardzo korzystnym ofertom.

W pierwszej kolejności należy zbadać, czy instytucja, której chcemy powierzyć nasze oszczędności lub od której chcemy pożyczyć pieniądze, posiada licencję KNF. Ministerstwo Finansów oraz KNF prowadzą specjalne strony internetowe, na których opublikowana jest lista wszystkich podmiotów posiadających odpowiednią licencję (www.zanim-podpiszesz.pl; www.knf.gov.pl, zakładka „Podmioty nadzorowane”; można również skorzystać z bezpłatnej infolinii: 800 290 479). Jeżeli danego podmiotu nie ma we wskazanym wykazie, oznacza to, że nie posiada on licencji KNF.

Jeżeli zawieramy umowę pożyczki przez Internet, należy – poza skontrolowaniem, czy pożyczkodawcą jest bank, SKOK czy instytucja parabankowa – sprawdzić, czy na stronie podmiotu udzielającego pożyczki znajdują się pełne dane kontaktowe i rejestrowe (w tym numer KRS).

Przed skorzystaniem z usług SKOK-u warto sprawdzić jego kondycję finansową. Co prawda tak jak banki SKOK-i w razie upadłości posiadają gwarancję wypłaty ulokowanych w nich pieniędzy do wysokości 100 000 euro, jednak według najnowszego raportu KNF w zeszłym roku tego rodzaju podmioty poniosły co najmniej 400 mln zł strat netto, zaś dziura w kapitałach własnych urosła do prawie 1,4 mld zł; współczynnik wypłacalności wynosi aktualnie -2,9% (dla porównania w bankach współczynnik ten jest dodatni i wynosi średnio 14%). W chwili obecnej 44 SKOK-i objęte są postępowaniami naprawczymi, zaś w 3 ustanowiony został zarząd komisaryczny.

Podmioty działające na rynku finansowym (zarówno banki, jak i SKOK-i czy parabanki) narzucają klientom warunki umów, co oznacza, że osoba chcąc skorzystać z usług takiego podmiotu ma minimalne możliwości negocjowania ich treści. Co istotne, pomimo

ZEZWOLENIE KNF

**DANE
KONTAKTOWE
I REJESTROWE**

**KONDYCJA
FINANSOWA**

TREŚĆ UMOWY

licznych kontroli ciągle wiele umów stosowanych przez podmioty rynku finansowego zawiera postanowienia niezgodne z przepisami lub naruszające interesy konsumentów. Warto zatem zwracać uwagę na treść umowy, dołączanych do niej aneksów, regulaminów itp., analizować je w oparciu o rejestr niedozwolonych klauzul umownych zamieszczony na stronach UOKiK (www.uokik.gov.pl/rejestr_klauzul_niedozwolonych2.php), a także skonsultować projekt umowy ze specjalistą (pomocni mogą być np. prawnicy z UOKiK, Federacji Konsumentów, Stowarzyszenia Konsumentów Polskich czy Rzecznika Ubezpieczonych). Na stronie UOKiK-u można również znaleźć szczegółowe wytyczne, jak należy postępować w przypadku wykrycia nieprawidłowości w umowie; tam też znajduje się wykaz instytucji, które w takim wypadku mogą służyć pomocą.

**POŻYCZKA
BEZ ODSETEK**

Często można spotkać się z ofertą pożyczki bez odsetek. Należy uważać na tego rodzaju propozycje, bowiem nigdy nie oznaczają one, że pożyczkobiorca będzie zobowiązany wyłącznie do zwrotu kapitału. Najczęściej w umowie nakładane są bowiem na klienta różnego rodzaju opłaty, tzw. koszty kredytu, czyli np. opłaty rejestracyjne, administracyjne czy przygotowawcze, prowizje, koszty zabezpieczenia pożyczki itp. Niestety przepisy nie wprowadzają ograniczeń co do takich kosztów; nie ma żadnego zamkniętego katalogu tego rodzaju dodatkowych opłat. Zatem to od udzielającego pożyczki zależy, jakimi kosztami obciąży pożyczającego. Warto wiedzieć, że koszty kredytu bardzo często są przedstawiane w sposób wprowadzający w błąd, np. nie jest podawana informacja, że oprócz kosztu kredytu należy brać pod uwagę dodatkowe obowiązkowe ubezpieczenie czy koszty przygotowania umowy. Przy tego rodzaju ofertach opłaty za opóźnienie w spłacie wymagalnej raty mogą sięgać nawet 1/3 pożyczanej kwoty; często spotyka się również postanowienia dotyczące zabezpieczenia kredytu własnym majątkiem.

**CAŁKOWITA KWOTA,
CAŁKOWITY KOSZT**

Aby dokonać prawidłowej oceny warunków oferty kredytowej (pożyczkowej), trzeba odróżnić całkowitą kwotę kredytu od całkowitego kosztu kredytu oraz całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta. Całkowita kwota kredytu to suma wszystkich środków pieniężnych, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt, czyli to, co dostanie do wykorzystania osoba pożyczająca pieniądze.

Całkowity koszt kredytu to wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, czyli w szczególności odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże (jeżeli są znane kredytodawcy) oraz koszty usług dodatkowych (w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu). Z kolei całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta to suma całkowitego kosztu kredytu i całkowitej kwoty kredytu, czyli to, co osoba pożyczająca pieniądze będzie musiała zwrócić. Przy ocenie oferty należy zatem zwracać szczególną uwagę na różnicę pomiędzy całkowitą kwotą do zapłaty przez konsumenta a całkowitą kwotą kredytu.

Kredytowane koszty kredytu, czyli opłaty, które powinny być pokryte przez konsumenta zaraz po zawarciu umowy (płatne z góry, czyli najczęściej prowizja, opłata administracyjna czy opłata przygotowawcza), bywają doliczane do całkowitej kwoty kredytu, czyli są potrącane z kwoty, którą klient ma dostać do dyspozycji. W konsekwencji klient jest wprowadzany w błąd, bowiem nie otrzymuje kwoty, której oczekiwał.

W całkowitym koszcie kredytu powinny zostać uwzględnione wszystkie opłaty, jakie klient będzie musiał ponieść w związku z pożyczką. Praktyka pokazuje jednak, że nie uwzględnia się wielu z tych kosztów, np. dlatego, że są nieobowiązkowe (np. dodatkowa opłata przygotowawcza czy opłata za obsługę w domu) albo powstają w wyniku późniejszych wniosków lub działań klienta (np. opłata za przedłużenie terminu spłaty). Należy zaznaczyć, że zdaniem UOKiK-u działania takie są niezgodne z prawem, bowiem w całkowitym koszcie kredytu, i co za tym idzie w RRSO, powinny być uwzględnione wszystkie opłaty, bez względu na ich funkcję i nazwę.

Aby porównanie poszczególnych ofert było łatwiejsze, wprowadzony został wymóg określania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania (RRSO) każdego produktu. Jest to całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym. Ponieważ przedsiębiorcy prześcigają się w wymyślaniu rozmaitych opłat dodatkowych, czasem niemożliwe jest ustalenie, która pożyczka jest faktycznie najbardziej opłacalna, bo porównania takiego nie da się przeprowadzić. Dlatego właśnie przy użyciu skomplikowanego wzoru matematycznego sumowane są wszelkie koszty kredytu, które następnie określa się za pomocą wartości procentowej. Gdyby kosztem pożyczki były wyłącznie odsetki, RRSO odpowiadałoby efektywnemu oprocentowaniu. W rzeczywistości jednak zazwyczaj tak nie jest – prawie zawsze ustanawiane są jakieś dodatkowe opłaty. Dlatego niskie oprocentowanie wcale nie gwarantuje, że dana pożyczka jest najbardziej opłacalna, czyli po prostu najtańsza. W konsekwencji dzięki RRSO konsument widzi, że gdyby wziął pożyczkę A na rok, jej faktyczne oprocentowanie (obejmujące nie tylko odsetki, ale wszelkie inne opłaty, które musiałby w związku z jej zaciągnięciem ponieść) wynosiłoby X, zaś przy zaciągniętej na ten sam okres pożyczce B faktyczne oprocentowanie wynosiłoby Y. Przedstawienie RRSO ma zatem pomóc klientowi w porównaniu oferowanych kredytów.

W bankach RRSO wynosi nie więcej niż kilkadziesiąt procent; w parabankach jest to kilkaset, a nawet kilka tysięcy procent (można jednak spotkać również „pozytywne” wyjątki, gdzie RRSO sięga również kilkudziesięciu procent). W przypadku chwilówek faktyczne RRSO wynosi od ok. 2000 do 23 000% (w ofercie wskazywana jest jednak najczęściej niższa wartość, nie uwzględnia się bowiem opłat za przedłużenie terminu spłaty, a to właśnie te kwoty najbardziej podwyższają faktyczny koszt kredytu). RRSO tygodniówek wynosi od kilkuset do ponad tysiąca procent. Należy jednak zaznaczyć, że z uwagi na

okoliczność, że popularna przy tygodniówkach opłata za obsługę w domu czy dodatkowa opłata przygotowawcza są usługami dodatkowymi, zaś przepisy nie nakazują uwzględniania w RRSO usług dodatkowych, których wykorzystanie nie jest niezbędne do uzyskania pożyczki, parabanki bardzo często nie wliczają takich opłat do RRSO, zaniżając tym samym faktyczną jej wysokość.

W Internecie można znaleźć rozmaite kalkulatory do wyliczania RRSO. Jednak UOKiK przestrzega przed korzystaniem z nich, bowiem niestety często nie działają poprawnie i nie dają właściwych wyników.

ODSETKI

Przedsiębiorca, który pożycza pieniądze, musi na tej transakcji zarobić. Najpopularniejszym zyskiem są odsetki, czyli procent od pożyczonego kapitału.

Najczęściej stosowane są odsetki proste, pobierane bądź po zakończeniu umowy (w przypadku zwrotu od razu całej pożyczonej kwoty), bądź przy każdej racie (jeżeli spłata została rozłożona w czasie). Wysokość oprocentowania strony ustalają w umowie, jednak nie może ona przekroczyć maksymalnej wysokości określonej przez przepisy kodeksu cywilnego (aktualnie jest to 16% rocznie).

Należy zaznaczyć, że ograniczenie to nie znajduje zastosowania do innych opłat stosowanych przy zawieraniu umowy kredytu czy pożyczki, dlatego kredytodawcy, aby ich oferta wyglądała korzystniej, często rezygnują z oprocentowania, nadrabiając zysk innymi opłatami, gdyż przynoszą im one znacznie większy dochód niż odsetki od pożyczonego kapitału.

ODSETKI KARNE

Odsetki karne to odsetki od zadłużenia przeterminowanego. Naliczane są niezależnie od odsetek od kapitału (które stanowią dochód udzielającego pożyczki, z tytułu udostępnienia pożyczkobiorcy określonej sumy pieniędzy do dyspozycji), od kwoty, która nie została zapłacona w terminie (czyli od raty lub części długu, jeżeli nie został zapłacony zgodnie z ustaleniami w całości). Wysokość takiego oprocentowania strony powinny ustalić w umowie o kredyt.

PROWIZJA

Prowizja to wynagrodzenie za pożyczanie pieniędzy, płatne zazwyczaj przy zawieraniu umowy (w przypadku chwilówek uiszcza się ją zazwyczaj na koniec okresu obowiązywania umowy), a określane najczęściej jako procent od pożyczanej kwoty. Zatem im wyższa pożyczka, tym wyższa prowizja. Jest to koszt ponoszony przez klienta. Rozliczana jest na dwa sposoby: albo poprzez potrącenie odpowiedniej sumy z kwoty kredytu (częstsza praktyka), albo poprzez zapłatę ze środków własnych przez samego kredytobiorcę.

OPŁATA ADMINISTRACYJNA

Mianem opłaty administracyjnej określa się rozmaite koszty, które – wbrew nazwie – wcale nie muszą być związane z administrowaniem daną pożyczką. Teoretycznie ma to być zwrot kosztów, jakie kredytodawca ponosi w związku z zawarciem umowy pożycz-

ki; w rzeczywistości jednak jest to po prostu dodatkowe wynagrodzenie dla kredytodawcy.

Moment powstania obowiązku jej uiszczenia jest rozmaicie określany. Czasem jest płatna przy zawieraniu umowy (zdarza się też, że podmiot udzielający pożyczki żąda uiszczenia takiej opłaty wraz z wnioskiem o udzielenie kredytu), czasem z każdą ratą, a niekiedy po zakończeniu umowy (ten ostatni sposób jest charakterystyczny dla chwilówek).

Należy bardzo uważać na tego rodzaju opłaty, ponieważ często nie odzwierciedlają one faktycznych kosztów, jakie kredytodawca ponosi w związku z administrowaniem pożyczką. Należy również wystrzegać się uiszczania takich opłat wraz z wnioskiem o kredyt. W razie negatywnego rozpatrzenia wniosku opłata ta jest w zasadzie nie do odzyskania.

Opłata przygotowawcza jest teoretycznie związana z kosztami rozpatrzenia wniosku o udzielenie pożyczki, a następnie przygotowania umowy. Faktycznie również ona bardzo często nie odzwierciedla prawdziwych kosztów przygotowania umowy, zwłaszcza gdy jest określana jako procent od kwoty kredytu (w konsekwencji im wyższy kredyt, tym wyższa opłata).

Opłaty przygotowawczej nie należy mylić z dodatkową opłatą przygotowawczą, ta ostatnia jest bowiem bardziej zbliżona do opłaty za obsługę w domu. Jest to koszt dostarczenia pieniędzy do domu klienta, w związku z czym ma charakter jednorazowy. Jest to dodatkowa usługa, z której skorzystanie nie jest niezbędne do uzyskania pożyczki, dlatego najczęściej nie trzeba z niej korzystać. Jak już jednak była o tym mowa, kredytodawcy lub pośrednicy często nie informują klientów o możliwości niekorzystania z tej usługi i dlatego ci ostatni nieświadomie godzą się na ponoszenie dodatkowych, niepotrzebnych kosztów. Usługa ta bardzo podnosi całkowity koszt pożyczki.

Opłata za obsługę w domu służy pokryciu kosztów, jakie kredytodawca ponosi w związku z odbiorem długu, najczęściej w miejscu zamieszkania klienta. Ten ostatni nie musi się zatem fatygować do instytucji, która pożyczyla mu pieniądze, bowiem jej pracownik sam przychodzi do dłużnika, żeby należność odebrać. Opłat jest zazwyczaj tyle, w ilu ratach spłacana jest pożyczka. Podobnie jak dodatkowa opłata przygotowawcza, jest to usługa poboczna, a więc najczęściej nieobowiązkowa, o czym jednak klienci nie są zazwyczaj informowani. Skorzystanie z tej opcji bardzo podnosi całkowity koszt pożyczki.

Można również spotkać opłaty związane z ustanowieniem zabezpieczeń pożyczki (np. ubezpieczenia). Często podmioty pożyczające pieniądze podpisują z firmami ubezpieczeniowymi ubezpieczenia grupowe. W takim wypadku od konsumenta pobierana jest opłata z tytułu ubezpieczenia w ramach takiego właśnie ubezpieczenia grupowego.

**OPLATA
PRZYGOTOWAWCZA**

**DODATKOWA
OPLATA
PRZYGOTOWAWCZA**

**OPLATA
ZA OBSLUGĘ
W DOMU**

**ZABEZPIECZENIE
POŻYCZKI**

Przy tego rodzaju kosztach należy zwrócić uwagę na dwie rzeczy. Po pierwsze, czy wysokość opłaty, jakiej żąda się od kredytobiorcy, odpowiada wysokości składki opłacanej przez kredytodawcę (często opłata ta jest bowiem nieadekwatna do kosztów ponoszonych przez podmiot pożyczający pieniądze). Po drugie, wskazane jest przeanalizowanie rynku ubezpieczeń i zorientowanie się, czy ubezpieczenie indywidualne nie będzie dla konsumenta bardziej korzystne. W przypadku znalezienia lepszej oferty warto samodzielnie wynegocjować zabezpieczenie pożyczki.

OPLATA
REJESTRACYJNA

Opłata rejestracyjna stosowana jest przy umowach zawieranych za pośrednictwem Internetu. Faktycznie jest to opłata służąca identyfikacji potencjalnego klienta (weryfikacji, czy podane przez niego dane są prawdziwe; operacja ta zastępuje okazanie podmiotowi udzielającemu pożyczki dowodu tożsamości). Jej wysokość jest zazwyczaj symboliczna i wynosi ok. 1 zł.

OPLATA
ZA CZYNNOSCI
WINDYKACYJNE

Jeżeli osoba nie zwraca na czas pożyczonych pieniędzy, podmiot, który udzielił jej pożyczki, ma prawo podejmować działania mające na celu odzyskanie długu. Są tzw. czynności windykacyjne. Przybierają one rozmaite formy: od pisma wzywającego do zwrotu pożyczki (wezwania do zapłaty, upomnienia, monity), poprzez monity telefoniczne, aż do wizyt przedstawicieli pożyczkodawcy lub firmy windykacyjnej. Za wszystkie tego typu czynności podmiot, który pożyczył pieniądze, ma prawo pobierać opłatę. Na tym polu dochodzi jednak do wielu nadużyć, bowiem często pobierane kwoty nie odzwierciedlają faktycznych kosztów upomnienia, a wiele czynności podejmowanych jest bez potrzeby, jedynie w celu generowania dodatkowych kosztów. Tymczasem dochodem z pożyczki mają być dla przedsiębiorcy odsetki od kapitału; nie wolno mu zarabiać na opłatach związanych z windykacją. Dlatego cała procedura windykacyjna (podejmowane czynności, ich liczba, koszty tego rodzaju działań) powinna być w sposób możliwie wyczerpujący i jasny określona w umowie kredytowej, tak aby kredytobiorca był w stanie samodzielnie oszacować, w jakiej wysokości opłata może zostać na niego nałożona.

NADUZYCIA
PRZY WINDYKACJI

Z jednej strony przepisy nakładają na kredytodawców obowiązek ustalania już w treści umowy procedury windykacyjnej, z drugiej jednak strony zarówno sądy, jak i UOKiK wskazują, że nadmierna gorliwość w tym zakresie też może naruszać interesy konsumentów. Podnosi się np., że biuro windykacyjne narusza zbiorowe interesy konsumentów poprzez zawiadomianie w kierowanych do nich pismach o planowanych wizytach u ich pracodawców, w miejscowym oddziale ZUZ, podawanie informacji o zawyżonych kosztach ewentualnego procesu lub postępowania egzekucyjnego, wywieranie presji mającej na celu zrzeczenie się korzystania z przedawnienia. Działania takie nie mają charakteru informacyjnego, ale faktycznie mają służyć zastraszeniu osoby, wywarceniu na nią presji psychicznej i – bardzo często – wprowadzeniu w błąd, celem przymuszenia do zwrotu pożyczonej kwoty.

Jak widać, podmioty oferujące pożyczki mogą wprowadzać rozmaite koszty, w bardzo zróżnicowanej wysokości, płatne w różnych momentach. Należy zwracać zatem uwagę po pierwsze na to, czy dana usługa jest obowiązkowa, czy fakultatywna. Jeżeli skorzystanie z niej jest dobrowolne, warto rozważyć, czy jest ona faktycznie potrzebna i czy zapłacenie za nią nie podniesie zbytnio kosztów całej transakcji. Jeżeli usługa określana jest jako obligatoryjna, również dobrze jest zastanowić się, czy pożyczka w takiej wersji jest jedyną dostępną opcją. Być może u konkurencji będzie można znaleźć podobną ofertę, jednak bez dodatkowych opłat za „obowiązkowe” usługi, które do niczego nie są nam potrzebne.

Po drugie, trzeba również pamiętać, że umowa o pożyczkę lub kredyt, jak każda umowa, może być negocjowana. Nie należy się zatem bać podjęcia rozmów na temat poszczególnych postanowień i ich modyfikacji zgodnie z naszymi oczekiwaniami oraz potrzebami. Warto również poznać oferty innych podmiotów, gdyż produktów tego typu jest obecnie na rynku bardzo wiele.

Po trzecie, należy wystrzegać się wnoszenia jakichkolwiek opłat przed zawarciem umowy. Zdarzają się bowiem przedsiębiorcy, którzy czerpią przede wszystkim zyski z opłat pobranych od niedoszłych kredytobiorców. Procedura jest na ogół taka, że podmiot oferujący pożyczkę informuje, że wraz z wnioskiem o kredyt należy wnieść np. opłatę przygotowawczą lub administracyjną, na pokrycie kosztów rozpatrzenia takiego wniosku lub przygotowania umowy. Jednocześnie potencjalny klient bardzo często otrzymuje ustne zapewnienie, że wniosek z pewnością zostanie pozytywnie rozpatrzony. Następnie jednak wnioskodawca spotyka się z odmową udzielenia pożyczki z powodu braku zdolności kredytowej albo nieprzedstawienia odpowiednich dokumentów czy zabezpieczeń.

Zdarza się często, że w zawieranej z konsumentem umowie kredytowej uprawnienie do odstąpienia od tej umowy jest uzależniane od zwrócenia przez konsumenta pożyczonej kwoty wraz z odsetkami w krótszym niż 30-dniowy terminie. Tego rodzaju postanowienie jest nieważne, bowiem prawo odstąpienia od umowy jest bezwarunkowe, zaś zgodnie z przepisami konsument ma na zwrócenie pieniędzy 30 dni. Podobnie należy traktować zobowiązanie konsumenta do zapłaty – w przypadku odstąpienia – dodatkowych opłat, takich np. składka ubezpieczeniowa czy prowizja. Jak już była o tym mowa, w przypadku odstąpienia kredytodawcy nie przysługują, co do zasady, żadne opłaty.

Kredytodawca nie ma również prawa żądać od kredytobiorcy żadnych opłat przypadających na okres po przedterminowej spłacie. Jeżeli umowa przewiduje tego rodzaju opłaty – jej postanowienia są w tym zakresie nieważne.

Należy uważać na oferty zapewniające bardzo wysoki zysk z tytułu ulokowania środków finansowych w danym podmiocie (są one charakterystyczne dla parabanków). Chodzi

WARUNKOWE
ODSTĄPIENIE
OD UMOWY

OPLATY
A PRZEDTERMINOWA
SPLATA

GWARANCJA
WYSOKIEGO ZYSKU

tu przede wszystkim o tzw. procent, jaki dana instytucja oferuje nam za to, że powierzymy jej nasze oszczędności. Dobrym punktem odniesienia w ocenie, czy oferowany zysk nie jest zanadto wyśrubowany, jest porównanie go ze średnim oprocentowaniem proponowanym przy tego typu lokatach przez banki. Trzeba również pamiętać, że duży zysk w krótkim czasie łączy się najczęściej z ryzykownymi inwestycjami podejmowanymi przez dany podmiot, co oczywiście znacznie zwiększa prawdopodobieństwo finansowej straty.

Ponieważ parabanki bardzo często udzielają pożyczek osobom już bardzo zadłużonym lub w kiepskiej sytuacji finansowej (które nie są w stanie albo wcale, albo na czas regulować swoich zobowiązań), realne koszty pozyskania środków finansowych z takich instytucji są bardzo wysokie, znacznie większe, niż ma to miejsce w banku czy SKOK-u. Decydując się na zaciągnięcie pożyczki w parabanku, należy zatem pamiętać, że uproszczone procedury udzielania pożyczek stosowane przez te podmioty w ostatecznym rozrachunku wcale nie muszą być dla pożyczkobiorcy korzystne. Fakt pobieżnego czy pozornego badania zdolności kredytowej, a także jej niesprawdzenie najczęściej łączy się z bardzo wysokim oprocentowaniem. Korzystając z usług takich instytucji, znacznie łatwiej wpaść w tzw. spiralę zadłużenia (dłużnik w celu spłacenia jednej pożyczki zaciąga kolejne). W bankach badana jest szczegółowo zdolność kredytowa klienta; w oparciu o jego sytuację finansową (zarobki, majątek, możliwości zabezpieczenia) ocenia się tzw. ryzyko kredytowe. Osobom, które nie dają rękojmi spłaty kredytu, odmawia się jego udzielenia. W konsekwencji osoba co prawda nie pozyskuje dodatkowych środków pieniężnych, jednak jednocześnie nie bierze na siebie zobowiązania finansowego, któremu nie byłaby w stanie poddać.

DZIAŁANIE BEZ ZEZWOLENIA KNF

Na zakończenie należy wspomnieć, że zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami prowadzenie bez stosownego zezwolenia KNF działalności polegającej na gromadzeniu środków pieniężnych innych osób fizycznych, prawnych lub jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, w celu udzielania kredytów, pożyczek pieniężnych lub obciążania ryzykiem tych środków w inny sposób, jest nielegalne i podlega grzywnie do 5 000 000 zł i karze pozbawienia wolności do lat 3.

Lista podmiotów, co do których KNF złożyła zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia wskazanego powyżej przestępstwa (tzw. lista ostrzeżeń KNF), jest publikowana pod adresem: www.knf.gov.pl/o_nas/ostrezenia_publiczne/lista_ostrezenia.html.

KLAUZULE ABUZYWNE

Klauzule abuzywne, czyli niedozwolone postanowienia umowne, po wpisaniu do rejestru prowadzonego przez UOKiK nie mogą być stosowane przez żadnego przedsiębiorcę. Poniżej zostały zamieszczone przykłady takich klauzul.

Numer klauzuli	Treść niedozwolonej klauzuli
1796	W przypadku niewykonania zobowiązań wynikających z niniejszej umowy kredytobiorca poniesie koszty związane z monitorowaniem kredytobiorcy: 1) telefoniczne upomnienie Kredytobiorcy związane z nieterminową spłatą kredytu – 13 zł; 2) korespondencja kierowana do Kredytobiorcy związana z nieterminową spłatą kredytu (zawiadomienie, upomnienie, prośba o dopłatę, wystawienie Bankowego Tytułu Egzekucyjnego), za każde pismo. Oplata za korespondencję kierowaną do poręczycieli Bank obciąża dodatkowo Kredytobiorców według tych samych stawek – 15 zł; 3) wyjazd interwencyjny do Kredytobiorcy – 50 zł
2515, 2596	Bank zastrzega sobie prawo do wprowadzania zmian do niniejszego Regulaminu
2781	Bank zastrzega sobie możliwość zmiany wysokości stawek pobieranych prowizji i opłat w trakcie trwania Umowy
2802	(...) oprocentowanie w trakcie trwania umowy może ulec zmianie
2909	Posiadacz rachunku oświadcza, że w zakresie roszczeń banku wynikających z niniejszej Umowy dobrowolnie poddaje się egzekucji prowadzonej według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego do wysokości 10.000 zł, obejmujących kwotę długu wraz z odsetkami oraz koszty sądowe i wszelkie inne koszty i wydatki niezbędne do celowego dochodzenia praw bank
3451	Bank nie ponosi również odpowiedzialności za skutki wynikające z nieterminowego dostarczenia lub zaginięcia korespondencji, spowodowanych przyczynami niezależnymi od Banku
3977	Wysyłanie zawiadomienia o żądaniu zapłaty (roszczenia) w ramach gwarancji – 50,0 zł
4139	Kasa zastrzega sobie prawo zmiany Regulaminu w trakcie trwania umowy o prowadzenie Rachunku
4140	Kasa zastrzega sobie prawo zmiany tabeli prowizji i opłat z ważnych przyczyn, w szczególności z powodu: (...)

4182	Oplata manipulacyjna za obsługę zadłużenia opóźnionego – 40 zł
4532	Informacja o zmianie „tabeli opłat i prowizji” podawana jest do wiadomości członków przez umieszczenie stosownej informacji na tablicy ogłoszeń w miejscach prowadzenia działalności przez kasę
4702	Pożyczkobiorca może spłacić całość łącznego zobowiązania przed terminem ustalonym w Umowie pożyczki. W takim przypadku Pożyczkobiorcy przysługuje prawo do pomniejszenia jego niespłaconego łącznego zobowiązania wobec Pożyczkodawcy o kwotę oprocentowania liczonego za okres przypadający po spłacie pożyczki. Pożyczkodawca rozliczy się z tego tytułu z Pożyczkobiorcą w terminie 14 dni od dnia dokonania spłaty przez Pożyczkobiorcę. Obniżenie dotyczy wyłącznie oprocentowania, nie dotyczy Składki ubezpieczeniowej oraz Opłaty za obsługę pożyczki w domu
4216, 4217, 4263, 4264, 4265	Oplata za czynności windykacyjne (uzależniona od wysokości kwoty wymagalnej): 1) kwota wymagalna od 10 001,00 zł do 15 000,99 zł – 200 zł; 2) kwota wymagalna od 15 001,00 zł do 25 000,99 zł – 350 zł; 3) kwota wymagalna od 2001,00 zł do 5000,99 zł – 50 zł; 4) kwota wymagalna od 5001,00 zł do 10 000,99 zł: 100 zł; 5) kwota wymagalna od 25 001,00 zł – 500 zł
4293	Oplata za czynności windykacji terenowej dla kwoty wymagalnej od 1500 zł do 2999,99 zł: 250,00 zł
4394, 4394	Oplata za wysłanie monitu do poręczyciela/kredytobiorcy – 10 zł
5553	Wezwanie do zapłaty pod rygorem wypowiedzenia do pożyczkobiorcy/poręczyciela: 20 zł
4866	Oplata za sporządzenie i wysłanie wezwania do dostarczenia dokumentów wymaganych zgodnie z umową kredytu/pożyczki – 15 zł
5220, 5455, 5456, 5499	Oplata za obsługę nieterminowej spłaty – 45 zł; opłata za administrowanie zaległościami w spłacie zadłużenia – 40 zł; opłata za wysłanie monitu listowego – 20 zł; opłata za wizytę windykatora – 75 zł